

Klarvaket

*Klarvaket. Man dansar där uppe fast klockan är tolv.
Då slår det mig plötsligt att taket, mitt tak, är en annans golv!*

Han gjorde många intressanta iakttagelser, den gode Ferlin. Jag har nu drabbats av årets första sömnlösa natt. Inte därför att någon dansar där uppe. Långt därifrån. I vårt lilla hyreshus bor vi på övre våningen. De enda som i natt dansar ovanför oss är enstaka snöflingor som med icke hörbara nano-dansar landar på det redan 4 decimeter tjocka snötäcket på yttertak.

Den dans som håller mig vaken är av ett helt annat slag. Förvisso skulle man kunna säga att den försiggår ”däruppe” men i mera invärtes mening. Det är mycket nu, som Stefan Sauk brukade sucka i Lorry eller vad det nu var för rolighetsprogram i TV för ett antal år sedan.

Det är mycket nu, men det allra mesta är som vanligt självförvållat och produkten av min stora, glappande käft, min förmåga att ständigt dra på mig nya arbetsuppgifter och min eviga tidsoptimism. Jag kunde ha hukat mig, passat och vänt ryggen till. Men icke! Sådan är inte min lott i livet. Därför trampar jag nu omkring bland närmare 50 års dödsfall i Åls socken och gör mitt bästa för att hinna registrera de närmare 2000 själar som mellan åren 1901 och 1946 lämnade jordelivet i denna lilla församling.

Dessutom har jag jagat upp ett tiotal andra släktforskande vänner som håller på med motsvarande arbete för Djura, Siljansnäs och Leksands församlingar. Allt vårt stretande kommer att ingå i den nya CD med namnet Sveriges Dödbok 5 som Släktforskarförbundet avser ”släppa” snarast möjligt, den släktforskande menigheten till hjälp och till gagn för den egna ekonomin. För oss som levererar underlagen är det ett rent ideellt arbete. Sista datum för inleverans var 31/12. Ett par veckor innan dess blev jag uppmärksam på att inga frivilliga krafter tagit sig an församlingarna i Leksands kommun. Det var så det började, med ett löfte från projektledaren om utsträckt tid till 31/1.

Efter hemkomsten från vårt Hungariska äventyr över julhelgen har varje ledig stund fyllts av registrerandet. Ett par långa dagar har jag tillbragt på Landsarkivet i Uppsala för att komma åt material som inte finns tillgängligt på annat sätt. Jag antar att mina stackars kamrater, som jag dragit med mig på den här resan, har det ungefär likadant som jag, vilket jag i så fall ber dem om ursäkt för!

Genom att min kära hustru släkt till stor del kommer från Ål och jag själv känner mig som en naturaliserad Ål-karl får registrerandet en ytterligare dimension för mig. Det är inte bara att tolka och skriva in alla faktauppgifter i den matris vi har fått. De här människorna, de flesta av de 2000 döda blir någonting mer än poster i en databas. Det är kända namn och platser.

Jag kan se många av personerna framför mig, även om jag aldrig träffat dem i livet. Där finns hustruns morfarsmor, Stor Anna Jansdotter som levde till 95, trots ett mycket hårt och strävsamt liv som småbrukarhustru. Ett rykte säger att hon var snål och elak mot svärdottern, som hon delade hushåll med ända fram till sin död. Som motvikt tänker jag på vad en gammal man i byn en gång berättade: Stor Anna var trallare, trallade polskor och valser till dans i Lasses-gårdens stora sal när ungdomen ville dansa och ingen spelman fanns.

Jag förundras över hur få det var som dog i Ål 1918-19 med Spanska Sjukan angiven som dödsorsak. Inte ens en handfull! Däremot skördade tuberkulosen åtskilliga offer under hela 20-talet. Många av dessa offer var unga människor. I några familjer rycktes båda föräldrarna bort på kort tid och kvar blev en oförsörjd barnaskara vars liv man kan undra över hur de gestaltade sig.

Två unga män, gifta och gissningsvis fäder och familjeförsörjare, drunknade vid Insjösågen den 3:e december. Jag kan se framför mig bilden av ishala bryggor och spänger där de sprang och petade på timret som skulle upp till sågbanan. Jag kan höra deras hjärtskärande nödrop när de försvann mellan stockarna ned i det strömmande, svarta vattnet, hopplöst tyngda av sina storvästar. Jag kan också föreställa mig den förtvivlan som deras bråda död medförde i deras familjer. Ännu fler historier som väntar på att bli skrivna!

Jag kan också se i materialet hur, då som nu, åldriga makar som länge levat tillsammans, dör med några veckors mellanrum. Jag kan följa hur pastor Lindström månad efter månad skriver under de kopior av dödböckerna som han skickar till Statistiska Centralbyrån tills plötsligt hans eget namn finns bland de döda och den nya rapporten undertecknats av en vice pastor.

Och inte nog med det: Carmen har dött! Nedstucken på öppen gata i Sevilla av den försmådde Don José, under ihärdigt sjungande från dem båda. Vi var på plats i Vansbro Folkets Hus och såg det ske, på storbild med bästa HD-teknik direkt från Metropolittan i New York, som min salig farmor brukade uttala det. Vilken fest! Först en timmas stilla bröstsim i den mörkklagda simhallen, belyst av enbart levande ljus och med musiken ur Carmen strömmande ur högtalarna. Sedan en fullt uthärdlig operatallrik med ett glas vin därtill innan Vansbro och New York för några timmar förenades i ett kulturellt famntag över Atlanten. Grattis Vansbro till ett härligt koncept! Gunde, Svenne Rubins, Björn Skifs och nu Metropolitan Opera. Tack Inger och Thomas för att ni tog med oss på denna upplevelse! Om sedan planerna på att få igång tågtrafiken på inlandsbanan går i lås så kommer Vansbro att ligga bra till som huvudstad i den återuppståndna svensk-norska union jag ser fram emot.

I denna sömnlöshetens natt vandrar mina tankar till Ture. Nyss var det 10 dagar sedan han föddes på SöS i Stockholm. Tack Elisabeth och Axel för den nyårsgåvan! I fredags var vi ner till Kungsbudan och klappade och nosade på honom, min lagvigda och jag.

Sedan dess har Ture blivit dubbelt så gammal! Hans farfar har bara blivit högt räknat 0,0003 gånger så gammal på den tiden. Eftersom matematik aldrig har varit farfars bästa gren så finns det nog skäl att kontrollera den siffran. Det kan kanske vara ett alternativ till att räkna får om man nu har svårt att somna.

Nu, när det första gryningsljuset börjar kunna anas över Tibbleberget i öster och med bilden av Tures ansikte framför ögonen, ska jag krypa ner i sängen igen, kolla igenom min uträkning och försöka få några timmars sömn innan jag ger mig i kast med nästa årgång av döda Ål-bor. Närmast står 1915 i tur på min väg från 1946 mot förra sekelskiftet.

Got natt, eller god morgon - välj själv!

Pett'sson

PP (=privilegierad pensionär)